

KRONIKA

Spomienka na Vsevoloda Čechoviča

deckej sily na Geologickom ústave Vysokej školy banickej. V r. 1931—1938 bol asistentom na svojej bývalej vysokej škole, potom prijal miesto banského inžiniera v Handlovských uhoľných baniach. Pracoval aj ako geológ, mimoriadne úspechy dosiahol v prospekcii.

S jeho menom je späté objavenie uhoľných ložísk Nováky a Pôtor-Dolina (modrokameniská uhoľná panva). Študoval aj ložisko uhlia Badín pri Zvolene a rad ďalších. Z pozoruhodných výsledkov svojich výskumov zostavil dve dizertačné práce. Za prvú — Uhoľnosný terén medzi Banskou Bystricou a Zvolenom získal v roku 1947 na Vysokej škole banickej v Ostrave titul doktor technických vied a za druhú — Geologické pomery modrokameniskej uhoľnej panvy na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave titul doktor prírodných vied. V roku 1948 bol menovaný za prednostu výskumného oddelenia oblastného riaditeľstva Baní a hút na Slovensku, v roku 1951 zastával funkciu hlavného inžiniera Výskumného ústavu pre prieskum ložísk v Turčianskych Tepliciach. V roku 1952 sa stal hlavným geológom Ministerstva palív v Prahe, a tak riadil geologický prieskum všetkých našich uhoľných ložísk. Po ťažkej srdcovej chorobe v roku 1956 prešiel pracovať na Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave, kde viedol kolektív zaoberajúci sa štúdiom slovenského neogénu. Za jeho vedeckú prácu a vynikajúce výsledky pri vyhľadávaní uhoľných ložísk mu ako jednému z prvých československých geológov udelili hodnosť doktor geologicko-mineralogických vied. V tom istom roku ho tiež zvolili za člena korešpondenta Slovenskej akadémie vied.

23. júna 1986 uplynulo 25 rokov od smrti významného prírodovedca a geológa Ing. RTDr. RNDr. člena korešpondenta SAV Vsevoloda Čechoviča, DrSc., ktorý takmer celé tvorivé obdobie svojho života strávil na Slovensku. Venoval sa predovšetkým vyhľadávaní a overovaniu uhoľných ložísk a geológii neogénnych panví Západných Karpát.

Vsevolod Čechovič sa narodil 27. 2. 1900 v meste Rovno (ZSSR). Študoval na gymnáziách v Tbilisi a Kyjeve. V roku 1931 absolvoval Vysokú školu banickú v Příbrami a stal sa banským inžinierom.

Ako vnímavého a nadaného študenta so záujmom o geológiu si ho všimli jeho pedagógovia a ponúkli mu miesto pomocnej ve-

Vsevolod Čechovič bol veľkou osobnosťou vo vede i v praxi. V jeho rozsiahlom životnom diele sa vedecký výskum prelínal s prácou surovinového prospektora, mimoriadne úspešného hlavne v oblasti vyhľadávania uhoľných ložísk. Výsledky svojich geologických a montanistických výskumov doká-

zal zovšeobecniť a urobiť z nich vedecké uzávery. V prvej publikovanej práci sa zameriaval na výskyt antracitu pri Českých Budejovičiach. Uhoľnej geológii zostal potom verný počas celého svojho života. V ďalších prácach publikoval výsledky svojich prvých kontaktov s geológiou Hornonitrianskej kotliny, menovite s geológiou handlovskej uhoľnej panvy (2, 3, 5, 6). Geológii handlovského, neskoršie nováčkeho uhoľného ložiska venoval niekoľko ďalších prác (15, 33). Vrcholom bolo-monografické kolektívne dielo o geológii handlovskej uhoľnej panvy, ktoré redigoval a do ktorého významnou mierou prispel (28). Analyzoval geologické pomery známeho handlovského zosuvu (38), a tým významne prispel k jeho sanácii.

Po druhej svetovej vojne začal z vlastnej iniciatívy intenzívne študovať izolované výskyty uhlia v okolí Modrého Kameňa v Ipeľskej kotline. Hoci toto územie v minulosti študovalo mnoho významných geológov, práve on, využívajúc v praxi vtedy na Slovensku novú metódu mikrobiostratigrafie (foraminifery), dokázal odlišiť a vymapovať základné litostratigrafické jednotky terciérnej výplne Ipeľskej kotliny a pomocou vhodne situovaných vrtvov objaviť jedno z najvýznamnejších ložísk hnedého uhlia na Slovensku — Pótor-Dolina. To sa potom výrazne odrazilo na ekonomickom rozvoji jednej z hospodársky najzaostalejších oblastí Slovenska, kde pred začatím ťažby uhlia neexistoval žiaden priemyselný závod a kde jedinými komunikáciami boli praešné cesty. Aj vtedy si V. Čechovič, funkciami a organizačnou prácou značne zafaržený, dokázal nájsť čas a sumarizovať poznatky o geologickej stavbe kotliny (20, 31) i podrobne analyzovať niektoré mimoriadne významné poznatky, akým bol napr. nález špecifického endemického spoločenstva mäkkýšov z Rzehakia (onkoforové vrstvy; 13, 24, 30). Išlo v tom čase o prvý nález tohto špecifického spoločenstva v panónskej oblasti, ktorý neskôr rozšíril o nález rzehakiových vrstiev v susednej šalgótarjanskej uhoľnej panve v severnom Maďarsku (25). Spolu s J. Senešom a neskoršie s D. Vassom podrobne študoval morský bádén vo vulkanoklastickom vývoji (17) a položil biostratigrafické základy podrobnejšieho členenia bádénu na južnom Slovensku (34).

V rámci uhoľnej prospekcie, neskoršie v rámci základného výskumu sa venoval štúdiu ďalších neogénnych panví v Západ-

ných Karpatoch: Lučenskej kotline, Rimavskej kotline, východoslovenskej panve, z ktorých východoslovenská ho upútala najviac. Už v roku 1940 ako jeden z prvých autorov opísal spodnosarmatskú faunu (10), a tak položil základ pre ďalší geologický prieskum východoslovenskej panvy, spojený s vyhľadávaním uhlia, ropy a zemného plynu. K problematike východoslovenského neogénu sa vrátil aj neskoršie (22) a spolu s D. Vassom podrobne študoval stavbu južnej časti Košickej kotliny (29). Napísal niekoľko štúdií o perspektívach uhoľného výskumu na Slovensku (31, 32), problematike výpočtu zásob a klasifikácie uhoľných ložísk (21) a problematike výskumu a o geologickej dokumentácii uhoľných ložísk (18, 23).

Ako popredný znalec neogénnych panví Slovenska sa podieľal na zostavovaní Základnej geologickej mapy ČSSR v mierke 1 : 200 000. Bol autorom listu Trebišov a zostavovateľom vysvetliviek (37, 41), spoluautorom máp a vysvetľujúcich textov k listom Rimavská Sobota, Zvolen, Žilina, Košice — Zborov (35, 36, 39, 40, 42, 43, 44). V oblasti stratigrafie neogénu popri menších prácach týkajúcich sa lokálnej stratigrafie, napr. burdigalu (egenburgu) v Hornonitrianskej kotline (6), ryodacitových tufov v oblasti Mar-maróša na Zakarpatsku (8), sarmatu na východnom Slovensku (10), sa venoval tiež koncepčným otázkam západokarpatského neogénu (16, 19, 26), ale i neogénu Paratetydy (24, 27, 30).

Hoci ťažiskom jeho práce v oblasti geológie nerastných surovín boli uhoľné ložiská, venoval sa aj výskumu ložísk kovov, konkrétne medených rúd (4), kontaktných rohvcov (11), ložísk chromitov (9), mangánu (9, 12) a barytu (14).

Už ako začínajúci geológ pracoval pri výskume rudných ložísk v Albánsku, Rumunsku a ako renomovaný odborník poskytoval odborné konzultácie v MLR, NDR.

Pri Handlovských uhoľných baniach založil geologickoprieskumné oddelenie. Z jeho iniciatívy vznikali špeciálne laboratória pri prieskumných organizáciách. Presadzoval a realizoval komplexnú metódu geologického prieskumu. Na Geologickom ústave Dionýza Štúra založil oddelenie pre výskum neogénu, v ktorom združil špecialistov a ich činnosť zameriaval na riešenie praktických úloh.

V. Čechovič získal najvyššie akademické tituly a vedecké hodnoty, ale aj spoločenské ocenenia. Za geologický prieskum slovenských

hnedouhoľných panví a za objavenie dvoch ložísk s priemyselnými zásobami mu udelili v roku 1952 štátnu cenu I. stupňa a v roku 1955 banícke vyznamenanie Za pracovnú vernosť.

Zomrel náhle 23. júna 1961 vo Veľkom Krtíši, v meste, ktoré vzniklo z malej dediny po tom, ako v jeho blízkosti objavil V. Čechovič hnedouhoľné ložisko. 13. sept. 1975, v roku jeho nedožitých 75. narodenín, mu v tomto meste odhalili ako prejav úcty a vďaky pamätník.

Vsevoloda Čechoviča možno označiť za učiteľa celej generácie geológov a banských inžinierov, ktorí vykonávali a organizovali prieskum uhoľných ložísk na Slovensku.

Bývalí žiaci a spolupracovníci si pri príležitosti 25. výročia jeho náhlej smrti s úctou a vďakou spomínajú na roky práce s ním. Vysoká precíznosť prác, nesmierna náročnosť k sebe i k členom kolektívov, ktoré viedol, a nezištnosť, akou vždy ochotne poradil, boli tou najlepšou školou do života i odbornej praxe.

Zoznam publikovaných prác Vsevoloda Čechoviča:

- Čechovič, V. 1932: Několik poznámek o permském antracitu u Čes. Budějovic. *Hornický věstník (Praha)*, 14, 200—202.
- Suf, J. — Čechovič, V. 1932: Příspěvek ku geologii jižní části Handlovské pánve. *Hornický věstník (Praha)*, 14, 305—310.
- — 1933: Nástin petrogr. složení a úložných poměrů třetihorných vyvřelin v Handlovské uhelné pánve. *Věst. SGÚ, IX (Praha)*, 199—209.
- — 1936: O druhotném původu některých měděných ložisek. *Hornický věstník (Praha)*, 18, 562—564.
- Čechovič, V. — Ulrich, F. 1937: Výskyt melafýrových hornin v povodí horní Nitry. *Sbor. Múzea D. Štúra, I (B. Štiavnica)*, 58—65.
- — 1938: La transgression burdigalienne dans la haute vallée de la Nitra en Slovaquie. *C. R. Séances Soc. géol. de France (Paris)*, 149—50.
- — 1939: Výskyt manganové rudy v okolí Detvy. *Sbor. Múzea D. Štúra, II (B. Štiavnica)*, 23—30.
- — 1939: Otázka postavenia dacitových tufov marmarošskej panvy na Podkarpatskej Rusi. *Sbor. Múzea D. Štúra, II (B. Štiavnica)*, 31—35.
- — 1939: Příspěvek ku geologii chromitových ložisek. *Hornický věstník*, 21.
- — 1940: Nález spodnosarmatskej fauny na východnom Slovensku. *Techn. Obzor slov. (Bratislava)*, 4/7, 189—191.
- Čechovič, V. — Kratochvíl, C. 1940: Kontaktlagerstätte bei Rudna Glawa. *Praha, Geol. ústav pre Čechy a Moravu*.
- — 1942: Ložiská manganových rúd Slovenska. I. Geológia a genéza manganových ložísk. *Práce SGÚ, Soš. (Bratislava)*, 6, 1—59.
- — 1948: Nález oncophorových vrstiev v panónskej panve. *Práce SGÚ, Soš., 17, Sborník z príležitosti päťdesiatky prof. dr. D. Andrusova (Bratislava)*, 73—86.
- — 1948: Výskyt barytu na okolí Smoleníc a Neštichu v Malých Karpatoch. *Práce SGÚ, Soš., 17, Sborník z príležitosti päťdesiatky prof. dr. D. Andrusova (Bratislava)*, 59—71.
- — 1949: Geologické pomery handlovskej a nováckej panvy (s lignitickým hnedým uhlím). *Sprievodca ku geol. exk. zjazdu Čs. spoloč. pre min. a geol. a min.-geol. sekcie Sloven. prírodoved. spoloč. 12.—17. júna 1949 na Slovensku. I.*, 1—4.
- Andrusov, D. — Čechovič, V. — Maheľ, M. 1950: Dva nové geologické profily Západných Karpát. *Geol. Zbor., I (Bratislava)*, 2—3—4, 89—93.
- Čechovič, V. — Senes, J. 1950: Tortón okolia Modrého Kameňa. *Geol. Sbor., I (Bratislava)*, 2—3—4, 140—166.
- — 1950: Vrtný výskum uhoľných ložísk. *Geol. Zbor., I (Bratislava)*, 2—3—4, 188—203.
- — 1950: O geologickom vývine podkarpatského miocénu na Slovensku. *Geol. Zbor., I (Bratislava)*, 2—3—4, 204—224.
- — 1952: Geológia juhoslovanskej uhoľnej panvy. *Geol. Práce, Soš. (Bratislava)*, 33, 1—51.
- — 1952: Výpočet a klasifikácia zásob uhoľných ložísk. *Geol. Sbor., III (Bratislava)*, 1—2, 171—194.
- — 1952: Niekoľko poznámok o neogéne východného Slovenska. *Geol. Zbor., III (Bratislava)*, 3—4, 121—133.
- — 1952: Úlohy ťahtového geológa na uhoľných baniach. *Geol. Sbor., III (Bratislava)*, 3—4, 17—25.
- — 1954: Podmienky vzniku a stratigrafické postavenie onkoforových vrstiev. *Geol. Zbor., V (Bratislava)*, 1—4, 269—311.
- — 1954: Príspevok k identifikácii miocénnych vrstiev v juhoslovanskej a šalgótarjanskej uhoľnej panve. *Geol. Zbor., V (Bratislava)*, 1—4, 312—322.

26. — — 1957: K otázke vypracovania metodiky jednotnej stratigrafie neogénu. *Geol. Práce, Zpr. (Bratislava)*, 10, 49—65.
27. — — 1959: Quelques remarques sur la valeur stratigraphique de l'Aquitanién. *Sommaire des séances de la Société géologique de France (Paris)*, 6, 143.
28. — — 1959: Geológia trefohorných vrstiev severného okraja handlovskej uhoľnej panvy. *Geol. Práce, Soš. (Bratislava)*, 53, 5—58.
29. Čechovič, V. — Vass, D. 1960: Geológia južnej časti Košickej kotliny. *Geol. Práce, Zoš. (Bratislava)*, 59, 215—241.
30. Čechovič, V., 1961: K voprosu o proischoždeniji ržegakijevych slojev. *Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. geol.*, 26 (Moskva), 11, 88—99.
31. — — 1962: Geologischer Bau des südslovakischen Kohlenbeckens im Lichte neuer Untersuchungen. *Geol. Práce, Zpr., (Bratislava)*, 25—26, 153—162.
32. — — 1962: Perspektívy rozšírenia uhoľných a lignitových ložísk v trefohorách Západných Karpát. *Geol. Práce, Zoš. (Bratislava)*, 63, 193—208.
33. Čechovič, V. — Šinály, T. 1962: Paleogénne a spodnomiocénne vrstvy vo Veľkobani Handlová. *Geol. Práce, Zpr. (Bratislava)*, 25—26, 163—168.
34. Čechovič, V. — Vass, D. 1962: K otázke stratigrafického členenia tortónskych vrstiev z okolia Modrého Kameňa. *Geol. Práce, Zpr. (Bratislava)*, 25—26, 169—182.
35. — — in Fusán, O. et al. 1962: Vysvetlivky k Prehľadnej geologickej mape ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXXIII Rimavská Sobota. *Bratislava*, 16—17.
36. — — in Maheľ, M. et al. 1962: Vysvetlivky k Prehľadnej geologickej mape ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXV Žilina. *Bratislava*, 24—28, 154—161.
37. Čechovič, V. et al. 1963: Vysvetlivky k Prehľadnej geologickej mape ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXXIV Trebišov. *Bratislava*, 1—80.
38. Čechovič, V. — Gabčo, R. — Vass, D., 1963: Geologické pomery okolia zosuvu v Handlovej a ich vplyv na vznik zosuvu. *Čas. Mineral. Geol. (Praha)*, 8, 4, 353—359.
39. — — in Kuthan, M. et al. 1963: Vysvetlivky k Prehľadnej geologickej mape ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXXII, Zvolen. *Bratislava*, 17—20, 60—78, 88—92.
40. — — in Matejka A. et al. 1964: Vysvetlivky k Prehľadnej geologickej mape ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXVIII, Košice. *Bratislava*, 1—253.
41. Čechovič, V. et al. 1963: Geologická mapa ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXXIV Trebišov. *Praha, Kartografický a reprodukční ústav*.
42. — — in Fusán O. et al. 1963: Geologická mapa ČSSR 1 : 200 000 M-34-XXXIII Rimavská Sobota. *Praha, Kartografický a reprodukční ústav*.
43. — — in Maheľ M. et al. 1964: Geologická mapa ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXV Žilina. *Praha, Kartografický a reprodukční ústav*.
44. Čechovič, V. — Seneš, J. in Kuthan M. et al. 1964: Geologická mapa ČSSR 1 : 200 000, M-34-XXXII Zvolen. *Praha, Kartografický a reprodukční ústav*.

J. Kuráň — D. Vass — R. Gabčo